

رابطه ی جهت گیری هدف فردی، ادراک از جهت گیری هدف کلاس
و جهت گیری هدف والدین با فرسودگی تحصیلی دانش آموزان دختر
دبیرستانی شهر کرمانشاه

**Relationship between goal orientation and perception of
classroom goal structure and parents goal orientation with
academic burnout among Kermanshah high school female
students**

**Relationship between physical activity and emotional
intelligence in athlete students and comparison with non-
athlete students**

مهری رحمتی

کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه رازی کرمانشاه. نویسنده مسئول مقاله،

فرحناز محمدی

Mehri Rahmati

M. A of educational of psychology, Razi University:
rahmati.m0608@gmail.com

Farahnaz Mohammadi

چکیده

فرسودگی تحصیلی که نتیجه ی خستگی ذهنی و عدم علاقه به تحصیل است تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد. هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه ی جهت گیری هدف فردی، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و جهت گیری هدف والدین با فرسودگی تحصیلی دانش آموزان دختر دوره ی دبیرستان شهر کرمانشاه در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ بود. روش پژوهش حاضر از نوع تحقیقات همبستگی است. با استفاده از جدول مورگان ۳۷۵ دانش آموز به صورت خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده دو پرسشنامه استاندارد فرسودگی مربوط به مدرسه (SBI) و پرسشنامه الگوهای یادگیری سازگار (PALS) بود. برای تحلیل داده ها از نسخه ۱۹ نرم افزار آماری SPSS استفاده شد. برای تحلیل داده ها از همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیره به شیوه ی گام به گام استفاده شده است. نتایج همبستگی پیرسون مشخص کرد که بین جهت گیری هدف تسلطی، جهت گیری هدف عملکردگرا، ادراک از ساختار کلاس تسلطی، ساختار کلاس عملکردگرا، هدف عملکردی والدین با فرسودگی تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد ($P < 0/05$). اما جهت گیری هدف عملکرد گریز، ادراک از ساختار کلاس عملکرد گریز و هدف تسلطی والدین با فرسودگی تحصیلی ارتباط معناداری ندارند. همچنین، نتایج نشان داد متغیرهای پژوهش ۰/۱۴

Abstract

The purpose of this research was to investigate the relationship between physical activity and emotional intelligence in athlete students and comparison with non-athlete students. To this purpose, in a causal-comparison research in 2015, 60 female athlete (35 unmarried and 25 married; age: 35.17 ± 5.16 years) and 60 female non-athlete (Age, 35.17 ± 5.16 years; 37 unmarried and 23 married; age: 36.92 ± 5.41 years) among all female students of Payame-Noor University of Nehbandan was selected. Petrides-Farnham emotional Intelligence Questionnaire (PFEIQue) was used to measure emotional intelligence. Data was analyzed with SPSS software (version 18) and independent t-test at the significant level $P < 0.05$. Results showed a significant difference between athlete and non-athlete students in some subscales of emotional intelligence. The subscales of optimism and evaluate emotions of non-athletes was significantly higher than athletes ($p < 0.05$). This

research suggests that some subscales of emotional intelligence were more in non-athletes than athletes. However, more research is needed to investigate more precisely.

Key Words: Emotional Intelligence, Physical Activity, Student, Girl.

واریانس فرسودگی تحصیلی را تبیین می کنند. این پژوهش حاکی از ارتباط و اهمیت جهت گیری هدف فردی، جهت گیری هدف کلاس و جهت گیری هدف والدین در ارتباط با فرسودگی تحصیلی است.

کلیدواژه: فرسودگی تحصیلی، جهت گیری هدف، ادراک از جهت گیری هدف کلاس، ادراک از جهت گیری هدف والدین، دانش آموز

مقدمه

ارتقای بهداشت روانی محیط آموزشی به عنوان یکی از مهم ترین ابعاد توسعه و بهسازی منابع انسانی بوده و در چند دهه اخیر توجه سازمان های آموزشی را به خود جلب کرده است. هم چنین نظریه پردازان و محققان تربیتی برای ارائه ی نظریات خود پیرامون پیشرفت تحصیلی خواهان شواهد تحقیقی و تجربی در مورد عوامل تأثیر گذار بر عملکرد تحصیلی در فرهنگ ها و نظام های آموزشی گوناگون هستند. یکی از عوامل تأثیرگذار بر آموزش که کمتر مورد توجه قرار گرفته است فرسودگی^۱ است که از آن با عنوان فرسودگی تحصیلی^۲ نام برده می شود و می تواند یکی از عوامل مخل آموزش باشد (یانگ،^۳ ۲۰۰۴؛ عجم اکرامی، رضایی و بیانی، ۱۳۹۳). اصطلاح فرسودگی را نخستین بار فرویدنبرگر^۴ (۱۹۷۴) این گونه معرفی کرد: « شکست خوردن، فرسوده شدن یا خسته شدن به وسیله ی صرف انرژی، قدرت یا منابع زیاد» (به نقل از هاشمی شیخ شبانی، بذرافکن و عزیز، ۱۳۹۲). فرسودگی تحصیلی در میان دانش آموزان مدارس، احساس خستگی ناشی از تقاضاها و الزامات تحصیل (خستگی)، داشتن یک حس بدبینانه و بدون علاقه به تکالیف درسی فرد (بی علاقتگی) و احساس عدم شایستگی به عنوان یک دانش آموز با کارآمدی پایین به شمار می رود (زانگ، گن^۵ و چام،^۶ ۲۰۰۷). پینز^۷ فرسودگی را حالتی می داند که از خستگی جسمی، عاطفی و روحی ناشی می شود که در نتیجه ی توسعه ی گرایش های منفی و از دست دادن احساس و علاقه ایجاد می گردد (پینز، ۱۹۹۳). افرادی که فرسودگی تحصیلی دارند معمولاً علایمی مانند بی اشتیاقی نسبت به مطالب درسی، ناتوانی در ادامه حضور

1. burnout

2. academic burnout

3. Yang

4. Ferudenberger

5. Zhang

6. Gan

7. Cham

8. Pines

مستمر در کلاس های درس، مشارکت نکردن در فعالیت های کلاسی، احساس بی معنایی در فعالیت های درسی و احساس ناتوانی در فراگیری مطالب درسی و در نهایت افت تحصیلی را تجربه می کنند (میکائیلی و همکاران، ۱۳۹۳).

از جمله عوامل روان شناختی احتمالی که می تواند در فرسودگی تحصیلی تأثیر گذار باشد روش هایی است که در آن افراد به چالش ها در زندگی شان گرایش پیدا می کنند و پاسخ می دهند (زاهد بابلان، پوربهرام و رحمانی جوانمرد، ۱۳۹۲). جهت گیری هدف اتبیین کننده انگیزه ای است که بر اساس آن رسیدن به هدف تعقیب می شود و بر قصد و نیت افراد برای پیشرفت در تکالیف (چرایی تلاش) تأکید دارد (پینتریچ^۱، ۲۰۰۲). در تحقیقات متعددی جهت گیری هدف بعنوان یکی از متغیرهای مؤثر بر پیشرفت تحصیلی و فرسودگی تحصیلی در نظر گرفته شده است (زاهد بابلان، پوربهرام و رحمانی جوانمرد، ۱۳۹۲؛ و مشتاقی، ۱۳۹۱). طبق تعریف آیمز (۱۹۹۲) مفهوم جهت گیری هدف نشان دهنده الگوی منسجمی از باورها، اسنادها، و هیجانان فرد است که سبب می شود تا فرد به طرق مختلف به موقعیت ها گرایش پیدا کند و در آن زمینه به فعالیت پردازد و در نهایت پاسخی را ارائه دهد. میدگلی و همکاران (۲۰۰۰) سه نوع جهت گیری هدف را در نظر گرفته اند که شامل جهت گیری هدف تسلطی^۲، جهت گیری هدف عملکردگرا^۳ و جهت گیری هدف عملکرد گریزه است. جهت گیری هدف تسلطی با خودکارآمدی تحصیلی^۴ تلاش برای موفقیت، انتخاب تکلیف مشکل، داشتن پشتکار در مواجهه با مشکلات، علاقه درونی به یادگیری، به کارگیری راهبردهای پردازش عمیق و پیشرفت تحصیلی بالاتر ارتباط دارد. باور این گونه افراد این است که با تلاش می توان به موفقیت دست یافت

-
1. goal orientation
 2. Pintrich
 3. mastery goal orientation
 4. performance-approach goal orientation
 5. performance-avoid goal orientation
 6. academic Efficacy

رابطه ی جهت گیری هدف فردی، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و جهت گیری هدف

(فرایدل، کورتینا، ترنر^۳ و میدگلی، ۲۰۰۷). جهت گیری هدف عملکرد گرا بر دستیابی به ارزیابی مطلوب شایستگی تأکید دارد (پیتتریچ، ۲۰۰۰). این نوع جهت گیری با تلاش برای پیشی گرفتن از عملکرد هنجاری، تلاش برای بهترین بودن، استفاده از معیارهای مقایسه اجتماعی همراه است (پیتتریچ و شانک، ۲۰۰۲؛ به نقل از کشاورزی، فیروز بخت و فولاد چنگ، ۱۳۹۰). در جهت گیری هدف عملکرد گریز، ترس از شکست و بی کفایت به نظر رسیدن است که افراد را برای تلاش برانگیخته می کند (الیوت^۵ و هاراکویوز، ۱۹۹۶).

علاوه بر نقش جهت گیری هدف فردی بر یادگیری، ادراک از جهت گیری هدف والدین و ساختار هدف کلاس نیز شایان توجه است. اپستین (۱۹۸۹) اظهار نظر کرد که مطالعه ی تأثیر خانواده و مدرسه بر انگیزه و یادگیری دانش آموزان ضرورت دارد (به نقل از گانیدا، وولالا^۸ و کیوسئوگلو^۹؛ ۲۰۰۹). رابطه ی ساختار هدف کلاس با چندین متغیر از جمله: جهت گیری هدف فردی، عملکرد روانی و رفتاری در مدرسه، راهبرد مقابله، عاطفه مثبت و منفی، درگیری هیجانی، راهبرد اجتناب، و موفقیت تحصیلی مورد تأیید قرار گرفته است (آندرمن و آندرمن، ۱۹۹۹؛ کاپلان^{۱۰} و میدگلی، ۱۹۹۹؛ روئسر^۱، میدگلی و آردن^{۱۱}، ۱۹۹۶). منظور از تأکیدات هدفی والدین این است که والدین بر کدامیک از اهداف پیشرفت فرزندان خود تأکید می نمایند و

1. Friedel
2. Cortina
3. Turner
4. Schunk
5. Elliot
6. Harackiewicz
7. Gonida
8. Voulala
9. Kiosseoglou

1 . classroom goal structure	0
1 . Kaplan	1
1 . Roeser	2
1 . Urdan	3

همچنین چگونگی درک فرزندان از تأکیدات هدفی والدین را توضیح می دهد. برخی والدین دارای تأکیدات هدفی تسلطی و برخی دارای تأکیدات هدفی عملکردگرا هستند. ادراک دانش آموز از تأکیدات هدفی والدین، در واقع تأکید هدفی والدین بر فهم مطلب و یا عملکرد بهتر را نشان می دهد (فاسمی و فولاد چنگ، ۱۳۹۰). جهت گیری هدف والدین نیز از جمله عواملی است که با یادگیری، انگیزه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ارتباط دارد (گانیدا، کیوستوگلو و وولالا، ۲۰۰۹؛ گنزاج، ۲۰۰۰). نایدو و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهش خود به اهمیت توجه به نقش تمایلات انگیزشی و به طور ویژه جهت گیری های هدف در توسعه، پیش بینی و پیشگیری از فرسودگی پی بردند. پژوهش گانیلا، کیوستوگلو و وولالا در سال ۲۰۰۹ بیانگر رابطه ی معنادار جهت گیری هدف والدین با جهت گیری هدف فرد و همچنین درگیری در کلاس درس دانش آموزان است. فرایدل و همکاران (۲۰۰۷) نیز در پژوهش خود به رابطه ی معنادار جهت گیری هدف والدین و معلمان با جهت گیری هدف فرد و روش های مقابله ی تحصیلی دست یافتند. سالملا-آرو و همکاران (۲۰۰۹) در پژوهش طولی خود نشان دادند که جهت گیری هدف عملکرد-گرایش پیش بینی کننده ی سطح پایینی از فرسودگی، و جهت گیری هدف عملکرد اجتناب سطح بالایی از فرسودگی را پیش بینی می کنند. با این حال برخی پژوهش ها مانند پژوهش تقوی، شیخ و حمایت طلب (۲۰۱۱) که روی ورزشکاران انجام شد ارتباط معناداری بین جهت گیری هدف و فرسودگی پیدا نکردند.

فهم عواملی که بر فرسودگی افراد تأثیر می گذارند به یک حیطه ی روانشناختی و پژوهشی جامع در دهه های اخیر تبدیل شده است (حیاتی، عگبھی، حسینی آهنگری و عزیزی ابرقویی، ۱۳۹۱). در ایران، فرسودگی تحصیلی از مهم ترین مشکلات کنونی نظام آموزشی است و هر ساله ده ها میلیارد ریال از بودجه کشور را هدر می دهد و نیروهای بالقوه و سرمایه های جامعه (نیروی انسانی) بی ثمر می ماند. بنابراین، توجه

رابطه ی جهت گیری هدف فردی، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و جهت گیری هدف

به عواملی که منجر به پیشرفت تحصیلی شده و مانع از فرسودگی آن شود، از اهمیت ویژه ای برخوردار است (میکائیلی و همکاران، ۱۳۹۳). پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سوال است که: آیا جهت گیری هدف فرد و ادراک از جهت گیری هدف کلاس و والدین با فرسودگی تحصیلی رابطه دارند؟ و نقش این عوامل در پیش بینی فرسودگی تحصیلی به چه میزان است؟

روش پژوهش

این پژوهش از لحاظ نحوه گردآوری اطلاعات و داده ها پژوهشی توصیفی از نوع همبستگی است و از نظر هدف، از نوع تحقیقات کاربردی می باشد.

جامعه، نمونه و روش نمونه گیری: جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر دبیرستانی (پایه ی اول، دوم و سوم) شهر کرمانشاه در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ می باشد. جهت برآورد حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شد. طبق این جدول تعداد نمونه برای جامعه ای به حجم ۱۴۵۴۸ نفر معادل ۳۷۵ نفر برآورد شد. در این پژوهش از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای استفاده شده است. به منظور جمع آوری داده ها از پرسشنامه های ذیل استفاده گردید:

پرسشنامه فرسودگی مربوط به مدرسه (SBI): این پرسشنامه توسط سالملا-آرو و ناتانن (۲۰۰۵) بر اساس مقیاس فرسودگی برگن ساخته شده است. این پرسشنامه دارای ۱۵ گویه است که سه مؤلفه خستگی هیجانی (۵ گویه)، بدبینی (۴ گویه) و فقدان کارایی (۶ گویه) را در بر می گیرد. همه گویه ها در یک طیف هفت درجه ای هرگز (۰) تا همیشه (۶) از طرف دانش آموزان نمره گذاری می شوند (به نقل از بدری گرگری و همکاران، ۱۳۹۱). در پژوهش بدری گرگری و همکاران (۱۳۹۱) ضریب آلفای کرونباخ کل این پرسشنامه ۰/۸۶. بدست آمده که نشانگر پایایی قابل قبول این پرسشنامه است. ضریب آلفای کرونباخ در این پژوهش ۰/۷۳ بدست آمده است.

همچنین روایی این آزمون با درگیری انگیزش یادگیری ۰/۶۲. گزارش شده است و بین فرسودگی کلی و زیر مقیاس های فرسودگی با درگیری انگیزش یادگیری کلی و زیر مقیاس های آن رابطه ی منفی معنی دار وجود دارد.

پرسشنامه الگوهای یادگیری سازگار (PALS): این پرسشنامه شامل ۲۶ مقیاس است که در این پژوهش ۸ زیر مقیاس این پرسشنامه مورد توجه قرار گرفته است که عبارتند از: جهت گیری هدف پیشرفت فردی (۳ زیر مقیاس)، درک از ساختار هدف کلاس (۳ زیر مقیاس) و ادراک از اهداف والدین (۲ زیر مقیاس) است. این پرسشنامه اکتباسی شامل 39 سؤال بود که دانش آموزان براساس مقیاس پنج درجه ای لیکرت از "کاملاً مخالف" تا "کاملاً موافق" به آن پاسخ دادند. طبق نظر میدگلی و همکاران (۲۰۰۰) این پرسش نامه برای دانش آموزان هر سه مقطع ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان مناسب است. پایایی حاصل از آلفای کرونباخ برای فرم اصلی پرسشنامه توسط این محققان در دامنه ۰/۷ تا ۰/۹ گزارش شده است. پایایی این پرسش نامه در مطالعه ی برزگر بفرویی و دانافر (۱۳۹۱) براساس ضرایب آلفای کرونباخ برای زیرمجموعه های این پرسش نامه در دامنه ۰/۷۰ تا ۰/۸۵ حاصل آمده است که در پژوهش حاضر مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین، روایی سازه این مجموعه مقیاس در مطالعات مختلفی تأیید شده است.

روش اجرا: در این پژوهش به منظور گردآوری اطلاعات کمی از پرسشنامه های استاندارد استفاده شد. پس از تنظیم پرسشنامه ها و کسب اجازه از آموزش و پرورش و آزمودنی ها، پرسشنامه های پژوهش در اختیار دانش آموزان قرار گرفت. سپس توضیحات لازم از سوی پژوهشگر درباره نحوه تکمیل پرسشنامه ها به دانش آموزان ارائه شد. از آزمودنی ها خواسته شد که اگر در فرایند تکمیل پرسشنامه ها با مشکلی مواجه شدند از پژوهشگر سؤال کنند. پس از تکمیل پرسشنامه ها توسط آزمودنی ها در حضور پژوهشگر پرسشنامه ها جمع آوری گردید. به منظور تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها از تحلیل همبستگی و نیز رگرسیون استفاده شد.

رابطه ی جهت گیری هدف فردی، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و جهت گیری هدف

نتایج

تجزیه و تحلیل داده های پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS-۱۹ انجام گرفت. در آزمون های انجام شده سطح $P < ۰/۰۵$ معنی دار در نظر گرفته شده، رابطه ی بین متغیرها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون بررسی شده است. برای پیش بینی فرسودگی تحصیلی بر اساس جهت گیری هدف فردی، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و ادراک از جهت گیری هدف والدین از تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه ی گام به گام استفاده شده است.

جدول ۱ کمینه، بیشینه، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای جهت گیری هدف تسلطی، جهت گیری هدف عملکرد گرا، جهت گیری هدف عملکرد گریز و ادراک از ساختار کلاس تسلطی، ساختار کلاس عملکرد گرا، ساختار کلاس عملکرد گریز، هدف تسلطی والدین، هدف عملکردی والدین را نشان می دهد.

جدول ۱- میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای جهت گیری هدف، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و والدین

متغیر	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف استاندارد
جهت گیری هدف تسلطی	۱۱	۴۷	۲۱/۵۳	۳/۵۰
جهت گیری هدف عملکرد گرا	۵	۴۳	۱۹/۲۸	۴/۳۷
جهت گیری هدف عملکرد گریز	۶	۲۷	۱۶/۰۴	۲/۷۱
ادراک از ساختار کلاس تسلطی	۶	۳۰	۲۲/۰۰	۴/۷۰
ادراک از ساختار کلاس عملکرد گرا	۳	۱۵	۱۱/۵۴	۲/۶۱
ادراک از ساختار کلاس عملکرد گریز	۵	۲۵	۱۷/۵۶	۴/۰۲

۴/۲۰	۲۲/۷۴	۵۳	۱۰	ادراک از هدف تسلطی والدین
۴/۰۷	۱۹/۹۲	۵۰	۷	ادراک از هدف عملکردی والدین

جدول ۲ نیز اطلاعات توصیفی فرسودگی تحصیلی و زیرمقیاس های آن را نشان می دهد.

جدول ۲- میانگین و انحراف استاندارد متغیر فرسودگی تحصیلی و زیرمقیاس های آن

متغیر	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف استاندارد
خستگی هیجانی	۰	۳۰	۱۱/۵۸	۶/۶۵
بدبینی	۰	۲۴	۷/۴۱	۵/۹۲
فقدان کارآیی	۵	۲۷	۱۳/۰۱	۴/۹۶
نمره کل فرسودگی تحصیلی	۵	۷۷	۳۲/۰۰	۱۴/۰۹

سؤال اول: جدول ۳ ماتریس ضرایب همبستگی میان ابعاد جهت گیری هدف، ادراک از جهت گیری هدف کلاس، ادراک از جهت گیری هدف والدین و فرسودگی تحصیلی را نشان می دهد.

رابطه ی جهت گیری هدف فردی، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و جهت گیری هدف

جدول ۳- ماتریس ضرایب همبستگی میان ابعاد جهت گیری هدف، ادراک از جهت گیری هدف

کلاس، جهت گیری هدف والدین و فرسودگی تحصیلی

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
جهت گیری هدف تسلطی									
جهت گیری هدف	۰/۴۵**								
جهت گیری هدف	۰/۳۳**	۰/۵۷**							
ادراک ساختار کلاس تسلطی	۰/۴۰**	۰/۳۳**	۰/۳۳**						
ادراک ساختار کلاس عملکرد	۰/۴۱**	۰/۳۹**	۰/۳۸**	۰/۶۲**					
ادراک ساختار کلاس عملکرد	۰/۳۰**	۰/۴۴**	۰/۴۳**	۰/۵۲**	۰/۶۴**				
ادراک هدف تسلطی والدین	۰/۲۵**	۰/۲۶**	۰/۲۷**	۰/۳۲**	۰/۲۲**	۰/۲۴**			
ادراک هدف عملکردی	۰/۲۹**	۰/۳۹**	۰/۳۳**	۰/۲۲**	۰/۳۱**	۰/۳۵**	۰/۴۶**		
فرسودگی	۰/۳۷**	۰/۱۳**	-۰/۰۷	۰/۱۲**	۰/۱۱*	۰/۰۴	-۰/۰۸	۰/۱۶**	۱

P<0/01**

P<0/05*

نتایج تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد که بین جهت گیری هدف تسلطی، جهت گیری هدف عملکرد گرا، ادراک از ساختار کلاس تسلطی، ادراک از ساختار کلاس عملکرد گرا، ادراک از هدف عملکردی والدین با نمره کل فرسودگی تحصیلی به ترتیب ضریب همبستگی ۰/۳۷، -۰/۱۳، -۰/۱۲، -۰/۱۱، -۰/۱۶ وجود دارد که در

سطح $P < 0/05$ معنادار هستند. اما جهت گیری هدف عملکردگیز، ادراک از ساختار کلاس عملکرد گریز و ادراک از هدف تسلطی والدین با نمره کل فرسودگی تحصیلی به ترتیب ضریب همبستگی $-0/07$ ، $0/04$ ، $0/08$ - وجود دارد که در سطح $P < 0/05$ معنادار نیستند.

سؤال دوم: برای پیش بینی فرسودگی تحصیلی بر اساس جهت گیری هدف، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و والدین از تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج تحلیل رگرسیون در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴- نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش بینی فرسودگی تحصیلی توسط متغیرهای جهت گیری هدف، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و والدین

منبع تغییرات	SS	df	MS	F	R	R ²	sig
رگرسیون	۱۰۶۲۶/۲۴۹	۱	۱۰۶۲۶/۲۴۹	۶۲/۲۹۱	۰/۳۷۹	۰/۱۴۳	۰/۰۰۰
باقیمانده	۶۳۴۶۰/۱۴۹	۳۷۲	۱۷۰/۵۹۲				
کل	۷۴۰۸۶/۳۹۸	۳۷۳					

نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که F مشاهده شده معنادار است ($F = 62/291$) و متغیرهای پیش بین با هم $0/143$ واریانس فرسودگی تحصیلی را تبیین می کنند. همبستگی چندگانه بین متغیرها نیز $0/379$ به دست آمد. جدول ۵ نتایج تحلیل رگرسیون به شیوه ی گام به گام آمده است.

رابطه ی جهت گیری هدف فردی، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و جهت گیری هدف

جدول ۵- نتیجه تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه ی گام به گام برای پیش بینی فرسودگی تحصیلی توسط متغیرهای جهت گیری هدف، ادراک از جهت گیری هدف کلاس و والدین

مرحله	متغیر مستقل	β	t	P<	R^2	مقدار تغییر R^2	F	P<
اول	جهت گیری هدف تسلطی	-۰/۳۷۹	-۷/۸۹۲	۰/۰۰۰	۰/۱۴۳	-	۶۲/۲۹۱	۰/۰۰۰

نتایج تحلیل رگرسیون به شیوه ی گام به گام حاکی از آن است که از میان متغیرهای یاد شده تنها جهت گیری هدف تسلطی توان پیش بینی فرسودگی تحصیلی را دارد. جهت گیری هدف تسلطی با $F=۶۲/۲۹۱$ در سطح $P< ۰/۰۱$ معنادار است. می توان گفت که ۰/۱۴ درصد واریانس فرسودگی تحصیلی توسط جهت گیری هدف تسلطی با ضریب تأثیر ۰/۳۷۹ تبیین می شود.

نتیجه گیری

زندگی تحصیلی یکی از مهم ترین ابعاد زندگی انسان ها است که بر سایر حیطه ها تأثیر فراوان دارد. افراد به واسطه ی عملکرد تحصیلی خود در مدرسه و پیشرفت های حاصله از آن و نیز از طریق فراگیری مهارت های آموزشی و ارتباطی در مدرسه می توانند خود را در جامعه نشان دهند و نیز در شغل های رضایت بخش و متناسب با مهارت های فراگرفته شده، خود را ارتقا بخشند (یوسفی، میر جعفری و رضایی، ۱۳۸۷). هدف از انجام این پژوهش بررسی رابطه ی جهت گیری هدف فردی، ادراک از جهت گیری هدف والدین و جهت گیری هدف کلاس با فرسودگی تحصیلی دانش آموزان بود.

طبق نتایج این پژوهش جهت گیری هدف عملکردگرا و درک این نوع جهت گیری هدف از والدین و معلمان با فرسودگی تحصیلی رابطه ی منفی دارند که مخالف

با پژوهش فرایدل و همکاران (۲۰۰۷)، گانیدا، کیوسئوگلو و وولالا (۲۰۰۹) است. یافته های سالملا-آرو و همکاران (۲۰۰۹) و زاهدبابلان، پوربهرام و رحمانی جوانمرد (۱۳۹۳) بیانگر رابطه ی منفی جهت گیری هدف عملکردگرا و فرسودگی تحصیلی است. کاپلان و مائر (۱۹۹۹) نشان دادند اهداف ادراک شده مدرسه، اثر غیر مستقیمی بر متغیر بهزیستی روان شناختی از طریق خودکارآمدی تحصیلی و نیز از طریق اهداف شخصی داشت. طبق پژوهش فرایدل، کورتینا، ترنر و میدگلی (۲۰۰۷) درک از تأکیدات هدف والدین و معلمان بطور غیرمستقیم بر باور خودکارآمدی و راهبردهای مقابله ی دانش آموزان تأثیر دارد. در واقع می توان گفت افرادی که جهت گزینی هدف عملکردگرا دارند به دنبال اثبات شایستگی خود در جمع هایی هستند که به طور بالقوه روحیه ی رقابت را القا می کنند. این افراد در محیط های آموزشی به دنبال کسب نمرات برتر به عنوان معیار عینی هستند و تمام تلاش و تمرکز آن ها در رسیدن به این اهداف هدایت می شود. بنابراین از آن جا که این افراد در راستای اهداف خود بازخورد های مثبت از محیط دریافت می کنند و مورد تأیید و تشویق قرار می گیرند در نتیجه عملکرد تحصیلی بالاتری دارند و کمتر مستعد فرسودگی تحصیلی می شوند. بنا بر رویکرد وجودنگر می توان گفت دانش آموزانی که جهت گیری هدف عملکردگرا دارند یا این نوع از جهت گیری را به والدین و کلاس خود نسبت می دهند معنای زندگی خود را در کسب نمره می یابند.

رابطه ای بین جهت گیری هدف عملکردگرایز و فرسودگی در دانش آموزان یافت نشد. دانش آموزانی که دارای باورهای شایستگی و خودکارآمدی پایینی هستن به علت این که احساس می کنند از عهده تکالیف بر نمی آیند و ترس از عملکرد ضعیف و سرزنش دیگران دارند، هدف عملکرد اجتنابی را اتخاذ می کنند (ربانی و یوسفی، ۱۳۹۳). نتایج این پژوهش مطابق با پژوهش الیوت و هاراکویز (۱۹۹۶) رابطه ی معناداری بین جهت گیری هدف اجتنابی و پیامدهای منفی همچون کارآمدی پایین آن بدست آورد اما رابطه ای بین جهت گیری هدف عملکردگرایز و فرسودگی تحصیلی

رابطه‌ی جهت‌گیری هدف فردی، ادراک از جهت‌گیری هدف کلاس و جهت‌گیری هدف

یافت نشد که مخالف پژوهش سالملا-آرو (۲۰۰۹) و نایدو و همکاران (۲۰۱۲) است. پژوهش زاهد بابلان، پوربهرام و رحمانی جوانمرد (۱۳۹۳) نیز رابطه‌ی مثبت بین جهت‌گیری هدف عملکردگرایز و فرسودگی بدست آورد که مخالف با نتیجه‌ی پژوهش صورت گرفته است. زمانی که دانش‌آموز جهت‌گیری هدف عملکردگرایز را اتخاذ می‌کند با درس و مدرسه ارتباط ضعیفی برقرار می‌کند که این مطلب باعث می‌شود مدرسه برای فرد از اهمیت برخوردار نباشد بنابراین فرد از جانب مدرسه احساس فشار و استرس نمی‌کند. این دانش‌آموزان از فعالیت‌های تحصیلی اجتناب می‌کنند.

جهت‌گیری هدف تسلطی و ادراک این نوع هدف از کلاس با فرسودگی تحصیلی رابطه‌ی منفی دارند اما ادراک این نوع جهت‌گیری از والدین با فرسودگی تحصیلی رابطه‌ی مثبتی دارد که مطابق با یافته‌ی سالملا-آرو و همکاران (۲۰۰۹) و نایدو و همکاران (۲۰۱۲) است. نتیجه تحقیق زاهد بابلان، پوربهرام و رحمانی جوانمرد (۱۳۹۳) بیانگر رابطه‌ی مثبت جهت‌گیری هدف تسلط و فرسودگی بود. در این نوع جهت‌گیری فرد بر این باور است که نتیجه، به تلاش وی بستگی دارد و تلاش بیشتر برای کسب موفقیت، موجب احساس شایستگی در فرد می‌شود. خطا به عنوان بخش جدانشدنی فرایند یادگیری محسوب می‌شود و محرکی برای تلاش و اصلاح عملکرد می‌گردد (جوکار و لطیفیان، ۱۳۸۵). تحقیق فرایدل و همکاران (۲۰۰۷) نیز نشان داد که اهداف تسلطی با رفتارها و باورهای تحصیلی سازگارانه مرتبط است. بنابراین دانش‌آموزانی که جهت‌گیری هدف تسلطی دارند با توجه به تلاششان موفقیت بیشتری در عملکرد تحصیلی کسب می‌کنند و کمتر در معرض خطر فرسودگی قرار می‌گیرند. همچنین طبق یافته‌های پژوهش تنها جهت‌گیری هدف تسلط توان پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی را دارد.

انجام این پژوهش با چالش‌ها و محدودیت‌هایی مواجه بوده که از آن میان می‌توان به محدود بودن گستره اجرا به شهر کرمانشاه و دانش‌آموزان دبیرستانی اشاره کرد بنابراین باید در تعمیم یافته‌ها به کل جامعه‌ی دانش‌آموزی احتیاط کرد. عدم

همکاری تعدادی از مدارس نیز جزئی از محدودیت‌های این پژوهش بود. با استناد به نتایج حاصل از این پژوهش و پیامدهای فرسودگی تحصیلی که تنها به زمان مدرسه محدود نمی‌شود پیشنهاد می‌شود مفهوم فرسودگی تحصیلی در دانش‌آموزان سایر مقاطع مورد بررسی قرار گیرد تا با شناسایی هر چه سریع‌تر این موضوع اقدامات کنترلی متناسبی برای کاستن از شدت فرسودگی و جلوگیری از تبعات منفی آن در آینده تحصیلی و کاری صورت گیرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- بدری گرگری، رحیم؛ مصرآبادی، جواد؛ پلنگی، مریم و فتحی، رحیمه (۱۳۹۱). ساختار عاملی پرسش نامه ی فرسودگی تحصیلی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی در دانش آموزان متوسطه. فصلنامه ی اندازه گیری تربیتی، ۷(۳)، ۱۶۳-۱۸۵.
- برزگر بفرویی، کاظم و دانافر، عباسعلی (۱۳۹۱). مقایسه الگوهای یادگیری سازگار در مدارس مجری طرح ارزشیابی توصیفی و نظام سنتی. فصلنامه راهبردهای آموزش، ۵(۳)، ۹۵-۱۰۳.
- جوکار، بهرام؛ لطیفیان، مرتضی (۱۳۸۵). رابطه هویت و جهت گیری هدف در گروهی از دانش آموزان پیش دانشگاهی شهرهای شیراز و یاسوج. مجله علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه شیراز، ۲۵(۴)، ۲۷-۴۶.
- ربانی، زینب؛ یوسفی، فریده (۱۳۹۳). رابطه باورهای انگیزشی و پیشرفت تحصیلی با واسطه گری انواع جهت گیری هدف و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی. مجله روانشناسی، ۱۸(۳)، ۲۶۲-۲۴۷.
- زاهد بابلان، عادل؛ پوربهرام، روشنگر؛ و رحمانی جوانمرد، سمیرا (۱۳۹۳). رابطه کمال گرایی، جهت گزینی هدف و عملکرد تحصیلی با فرسودگی تحصیلی. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۵(۲)، ۱۰۹-۱۲۴.
- عجم اکرامی، آسیه؛ رضایی، طاهره؛ بیانی، علی اصغر (۱۳۹۴). بررسی رابطه امید به کار و انگیزش تحصیلی با فرسودگی. مجله دانش و تندرستی، ۱۰(۱)، ۵۰-۴۴.
- قاسمی، علی؛ فولاد چنگ، محبوبه (۱۳۹۰). بررسی نقش تأکیدات هدفی والدین در خود تنظیمی یادگیری دانش آموزان.
- کشاورزی، سمیه؛ فیروزبخت، سمیرا؛ فولاد چنگ، محبوبه (۱۳۹۰). بررسی نقش ادراک جهت گیری هدف والدین و الگوی ارتباطی خانواده در جهت گیری هدف دانش آموزان. فصلنامه خانواده پژوهی، ۷(۲۸)، ۴۶۳-۴۷۷.
- میکائیلی منیع، فرزانه؛ مهنا، سعید؛ و عیسی زادگان، علی (۱۳۹۳). پیش بینی کننده های شناختی - اجتماعی رضایت از مدرسه در دانش آموزان دبیرستانی: آزمون یک مدل علی. فصلنامه نوآوری های آموزشی، ۵۲(۱۳)، ۲۹-۷.

هاشمی شیخ شبانی، سید اسماعیل؛ بذرافکن، حسام؛ عزیزی، محسن (۱۳۹۲). ساختار عاملی پرسشنامه فرسودگی تحصیلی ماسلاخ در دانشجویان دختر. مطالعات اجتماعی-روان شناختی زنان، ۱۱(۱). ۱۷۵-۲۰۴.

- Ames, C. (1992). Classrooms: Goal structures and student motivation. *Journal of Educational Psychology*, 84, 261-271.
- Anderman, L. H., and Anderman, E. (1999). Social predictors of changes in student's achievement goal orientations. *Contemporary Psychology*, 25, 21-37.
- Elliot, A. J., Harackiewicz, J. M. (1996). Approach and avoidance achievement goals and intrinsic motivation: A mediational analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 461-475
- Friedel, J. M., Cortina, K. S., Turner, J. C., Midgley, C. (2000). Achievement goals, efficacy beliefs and coping strategies in mathematics: The role of perceived parent and teacher goal emphasis. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 434-458.
- Ganzach, Y. (2000). Parents education, cognitive, educational expectations and educational attainment: Interactive effects. *British Journal of Educational Psychology*, 70, 419-441.
- Gonida, E. N., Kiosseoglou, G., Voulala, K. (2009). Perceptions of parent goals and their contribution to student achievement goal orientation and engagement in the classroom: Grade-level differences across adolescence. *European Journal of Psychology of Education*, 22(1), 23-39.
- Kaplan, A. Maehr, M. L. (1999). Achievement goals and student well-being. *Contemporary Educational Psychology*, 24, 330-358.
- Kaplan, A., Midgley, C. (1999). The relationship between perceptions of the classroom goal structure and early adolescents affect in school: The mediating role of coping strategies. *Learning and Individual Differences*, 11(2), 187-212.
- Midgley, C., Maehr, M.L., Hruda, L.Z., Anderman, E., Anderman, L., Freeman, K.E., Gheen, M., Kaplan, A., Kumar, R., Middleton, M.J., Nelson, J., Roeser, R., Urdu, T. (2000). *Manual for the Patterns of Adaptive Learning Scales*. Michigan: University of Michigan.

- Naidoo, L. J., Decriscio, A., Bily, H., Manipella, A., Ryan, M., Youdim, J. (2012). The 2×2 Model of Goal Orientation and Burnout: The Role of Approach–Avoidance Dimensions in Predicting Burnout. *Journal of Applied Social Psychology*, 42(10), 2541-2563.
- Pines, A. (1993). Burnout: Existential perspectives. In W. B. Schaufeli, C. Maslach, T. Marek (Eds). *Professional Burnout: Recent Development in theory and research*. Washington, DC: Taylor and Francis, 33-52.
- Pintrich, P.R (2000). An Achievement Goal Theory Perspective on Issues in Motivation Terminology, Theory, and Research. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 92-104.
- Roeser, R. W., Midgley, C., Urdan, T. (1996). Perceptions of the school psychological environment and early adolescents psychological and behavioral functioning in school: The mediating role of goals and belonging. *Journal of Educational Psychology*, 88(3), 408-422.
- Salmela-Aro, K., Kiuru, N., Leskinen, E., Nurmi, J. E. (2009). School Burnout Inventory (SBI): Reliability and validity. *European Journal of Psychological Assessment*, 25, 48-57.
- Taghavi, M., Sheikh, M., Hemayattalab, R. (2011). The Relationship Between Dispositional Goal Orientation and Students Athletic Burnout. *World Journal of Sport Sciences*, 4(2), 179-184.
- Yang, H. (2004). Factors affecting study burnout and academic achievement in multiple enrolment programs in Taiwan's technical vocational colleges. *International Journal of Educational Development*, 24, 283-301.
- Zhang, Y., Gan, Y., Cham, H. (2007). Perfectionism, academic burnout and engagement among chinese college students: a structural equation modeling analysis. *Personality and Individual Differences*, 43, 1529-1540.